МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ

ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРИ І КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ

КАФЕДРА СЦЕНІЧНОГО МИСТЕЦТВА І КУЛЬТУРИ

ПРОДЮСЕРСЬКИЙ ПРОЄКТ

(«ПРОЄКТ ПРОДЮСУВАННЯ ВИСТАВИ ЗА П’ЄСОЮ «ПІГМАЛІОН» БЕРНАРДА ШОУ»)

Виконав:
студент 4 курсу, групи БАМП 1-22
спеціальності - 026 Сценічне мистецтво
ОП «Акторська майстерність та продюсування»
Вечерніков Андрій Олегович

Керівник продюсерського проекту –
доцент кафедри, кандидат філософських наук
Матяш Сергій Вікторович

Київ - 2026

ЗМІСТ

ВСТУП 3

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОДЮСУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВОЇ КОМЕДІЇ 5

1.1. Соціально-побутова комедія як жанр сценічного мистецтва 5

1.2. Основні принципи, завдання та специфіка продюсування соціально-побутової комедії в сучасному українському театрі 6

Висновки до розділу 1 9

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ П'ЄСИ «ПІГМАЛІОН» БЕРНАРДА ШОУ 11

2.1. Історія створення, драматургічна структура та композиція п'єси 11

2.2. Основні персонажі, теми, проблематика та художні особливості п'єси «Пігмаліон» 12

Висновки до розділу 2 15

РОЗДІЛ 3. ПРОДЮСЕРСЬКИЙ ПІДХІД ДО ПОСТАНОВКИ П'ЄСИ «ПІГМАЛІОН» 17

3.1. Розробка концепції та підбір творчої команди 17

3.2. Етапи реалізації постановки, фінансове планування, маркетинг і просування 20

ВИСНОВКИ 27

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 29

ДОДАТКИ 31

ВСТУП

Зараз багато хто каже, що театр має бути серйозним і говорити про важке. А я вважаю, що хороша комедія може сказати не менше. Саме тому для дипломного проєкту я обрав «Пігмаліон» Бернарда Шоу. Мені подобається, як Шоу бере звичайну історію «Попелюшка» і перетворює її на гостру соціальну комедію.

Мене завжди приваблювала ця історія. Звичайна вулична квіткарка Еліза Дулітл, яка говорить на кокні, потрапляє до рук професора фонетики Генрі Гіггінса. Він укладає з другом парі, що за кілька місяців зможе перетворити дівчину з бідного району на справжню леді, яку не відрізниш від аристократки. Здавалося б, типова історія про Золушку. Але Шоу не був би Шоу, якби не поставив під сумнів саму суть цієї «казки». Він змушує глядача задуматися: чи можна дійсно повністю змінити людину? Що залишається в ній справжнім, а що є лише маскою? Наскільки важливими є походження, виховання і соціальний статус?

П’єса була написана у 1913 році, але її теми досі не втратили гостроти. Сьогодні ми також багато говоримо про соціальні ліфти, саморозвиток, зміну ідентичності, зовнішній вигляд і внутрішню сутність. «Пігмаліон» дозволяє поговорити про це легко, з іронією і британським гумором, не скатуючись у нудні нотації. Саме тому, на мою думку, ця п’єса ідеально підходить для сучасного глядача.

Актуальність теми полягає ще й у тому, що сьогодні люди втомилися від надто важких і трагічних постановок. Вони хочуть сміятися, але водночас отримувати їжу для роздумів. «Пігмаліон» дає саме такий баланс - це весела комедія, яка при цьому ставить серйозні питання про суспільство, класи, освіту і людські стосунки.

Мета моєї дипломної роботи - розробити повноцінний продюсерський проєкт постановки п’єси «Пігмаліон» Бернарда Шоу, орієнтований на широку глядацьку аудиторію в професійному або великому незалежному театрі.

Для досягнення цієї мети я поставив перед собою такі **завдання**:

1. Вивчити теоретичні основи продюсування соціально-побутової комедії.
2. Провести детальний аналіз тексту п’єси, її історії створення, драматургічної структури, персонажів та ключових ідей.
3. Розробити сучасну концепцію постановки, яка буде цікавою, динамічною і зрозумілою широкому колу глядачів.
4. Повністю описати етапи реалізації проєкту - від підготовки і фінансування до маркетингу, прем’єри та подальшого прокату.

Об’єктом дослідження є процес створення театральної вистави, а **предметом** - особливості продюсування п’єси «Пігмаліон» Бернарда Шоу для великої аудиторії.

У роботі я спирався на аналіз наукової літератури, вивчення різних постановок «Пігмаліона» в Україні та світі, а також на практичне планування. Усе, що я пропоную, орієнтовано на реальну постановку в професійному театрі. Практична цінність цього проєкту полягає в тому, що це готовий, продуманий план, який можна взяти за основу і реалізувати. Така постановка має всі шанси стати успішною як художньо, так і комерційно, адже якісна класична комедія з сучасним поглядом завжди користується попитом у глядача.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОДЮСУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВОЇ КОМЕДІЇ

1.1. Соціально-побутова комедія як жанр сценічного мистецтва

Соціально-побутова комедія - це жанр, який через гумор, іронію та сатиру показує вади суспільства, стосунки між людьми різних класів, звичаї та стереотипи. На відміну від легкої розважальної комедії, де головне - просто посмішити глядача, соціально-побутова комедія має глибший підтекст. Вона висміює недоліки, але при цьому змушує задуматися над важливими питаннями.

Одним з найяскравіших представників цього жанру є Бернард Шоу. Він майстерно поєднував гострий гумор з соціальною критикою. Його п'єси часто зачіпають теми класової нерівності, лицемірства вищого суспільства, ролі освіти та виховання. «Пігмаліон» - класичний приклад такої комедії. Шоу бере звичайну історію про «Золушку» і перевертає її з ніг на голову, показуючи, що змінити зовнішність і манери людини можна, а от її внутрішню сутність - набагато складніше.

Жанр соціально-побутової комедії виник ще в XVIII-XIX століттях, але саме у XX столітті він отримав нове дихання. Автори почали використовувати гумор як інструмент для критики суспільства. Шоу в цьому плані був новатором - він не боявся висміювати англійську аристократію, систему освіти і класові бар'єри. Його комедії смішні, але водночас дуже розумні.

Для сучасного українського театру цей жанр особливо цікавий. По-перше, глядач любить комедії. По-друге, через гумор можна говорити про серйозні речі: соціальну нерівність, ставлення до «простих» людей, значення освіти і самоцінності людини. «Пігмаліон» у цьому сенсі дуже вдалий матеріал, бо він легкий за формою, але містить глибокий зміст.

Успіх соціально-побутової комедії залежить від того, наскільки вдало режисер і продюсер знаходять баланс між сміхом і змістом. Якщо

переборщити з жартами - вистава стане поверхневою. Якщо зробити занадто серйозно - глядач може заскучати. Саме тому продюсування такого жанру вимагає хорошого розуміння сучасної аудиторії.

Таким чином, соціально-побутова комедія залишається одним з найпопулярніших і водночас найскладніших жанрів. Вона дозволяє театру бути одночасно і розважальним, і осмислюючим. «Пігмаліон» Бернарда Шоу - яскравий тому приклад, який і досі має великий сценічний потенціал.

1.2. Основні принципи, завдання та специфіка продюсування соціально-побутової комедії в сучасному українському театрі

Продюсування соціально-побутової комедії в сучасних українських реаліях вимагає відходу від «музейного» копіювання епохи. Головний принцип мого підходу - актуалізація та ритмічна динаміка. Комедія Бернарда Шоу тримається на блискучих інтелектуальних парадоксах, тому продюсер має забезпечити такий репетиційний процес, де актори не збиватимуться на побутове комікування чи тривіальний стендап. Візуальний стиль вистави, попри обмеження бюджету, має бути гостросучасним: глядач прагне бачити стильне сценічне рішення, яке резонує з його естетичними запитами.

Головне, що я для себе виніс - тут постійно треба тримати баланс. Якщо переборщити з жартами - вистава стане легковажною і швидко забудеться. Якщо зробити надто серйозно і повчально - люди просто перестануть ходити. Тому продюсер має весь час відчувати цю межу.

Основні принципи продюсування цього жанру я визначаю так:

1. Принцип доступності. Соціально-побутова комедія має бути зрозумілою широкому колу глядачів. Не можна допускати, щоб людина, яка прийшла в театр після роботи, напружувалася, намагаючись розібратися в складних філософських алюзіях. Гумор повинен бути точним, а конфлікти - близькими до життя.

2. Принцип сучасного прочитання. Класична п’єса, така як «Пігмаліон», написана понад сто років тому. Якщо поставити її як музейний

експонат, вона втратить значну частину своєї привабливості. Продюсер разом з режисером повинен знайти сучасні акценти, зробити історію близькою сьогоднішньому глядачеві, не втративши при цьому духу оригіналу.

3. Принцип ритму та динаміки. Комедія - це енергія. Якщо темп сповільнюється, глядач відразу це відчуває. Тому продюсер повинен жорстко контролювати ритм репетиційного процесу, тривалість вистави та динаміку розвитку дії.

4. Принцип балансу гумору і змісту. Це найскладніше. Перебор з жартами робить виставу легковажною і швидко забувається. Недостатньо гумору - і глядач нудьгує. Продюсер має постійно тримати руку на пульсі цього балансу.

5. Принцип акторської домінанти. У соціально-побутовій комедії актор - це 70-80% успіху. Продюсер повинен знайти виконавців, які мають природний комедійний талант, відмінне відчуття таймінгу та вміння працювати з іронією Бернарда Шоу.

6. Принцип візуальної привабливості. Навіть якщо бюджет обмежений, вистава повинна виглядати стильно і сучасно. Глядач сьогодні приходить не тільки «послухати», а й «подивитися».

Основні завдання продюсера при роботі з соціально-побутовою комедією:

- Розробка художньої концепції постановки та її адаптація під сучасність.
- Формування сильної творчої команди (режисер, художник-постановник, композитор, хореограф за потреби).
- Проведення професійного кастингу, особливо на ключові ролі (Генрі Гіггінс і Еліза Дулітл).
- Фінансове планування, пошук коштів і жорсткий контроль бюджету.
- Організація ефективного репетиційного процесу.
- Розробка і реалізація маркетингової стратегії.
- Підготовка прем’єри та організація подальшого прокату вистави.

Специфіка продюсування соціально-побутової комедії в сучасному українському театрі має свої характерні риси. Для мене важливіший момент - фінансові обмеження. Більшість театрів працюють за скромними кошторисами, тому продюсер змушений бути максимально ефективним: шукати гранти, залучати спонсорів, оптимізувати витрати на декорації та технічне забезпечення.

Доречі ще є, особливості українського глядача. Він любить сміх, але водночас хоче бачити в комедії відображення своїх проблем - соціальну нерівність, ставлення до регіонів, мовне питання, кар'єрні ліфти, відмінності між «простим» і «елітним». «Пігмаліон» у цьому сенсі ідеальний матеріал, бо дозволяє говорити про це через гумор.

І звісно, необхідність осучаснення. Сьогодні мало хто хоче бачити класичні костюми 1910-х років. Багато продюсерів переносять дію в сучасний Київ або умовне сучасне місто, адаптують жарти і побутові деталі під українську реальність.

Ще важливий моментик, сильна конкуренція. Глядач має багато альтернатив - стендап, імпровізаційні шоу, серіали. Тому комедія повинна бути справді якісною, динамічною і сучасною, щоб конкурувати за увагу.

Що з приводу маркетингова специфіка? Успіх вистави сильно залежить від того, як її «запакувати» і подати. Потрібні яскраві тизери, робота в TikTok та Instagram, залучення популярних акторів, правильне позиціонування («розумна комедія», «сучасна класика», «вистава, від якої смієшся і думаєш»).

Ну у висновку я можу сказати, що продюсування соціально-побутової комедії в сучасному українському театрі - це складний, але дуже перспективний напрям. Він вимагає від продюсера не тільки організаційних здібностей, а й тонкого розуміння глядача, вміння працювати з класикою та навичок сучасного маркетингу. Якщо всі ці компоненти вдало поєднати, вистава має всі шанси стати популярною, окупити себе і довго триматися в репертуарі театру.

Висновки до розділу 1

Після першого розділу я зрозумів, що соціально-побутова комедія - це зовсім не те, що я собі уявляв раніше. Я думав, що головне - просто смішити людей, а виявилось, що все набагато складніше.

Виявилось, що в цьому жанрі треба постійно тримати баланс: щоб і смішно було, і при цьому вистава мала сенс, а не перетворювалась на пустий капустник. Бернард Шоу в цьому плані справжній майстер - він висміює суспільство, класові відмінності та людські слабкості, але робить це так легко і дотепно, що глядач навіть не завжди відразу розуміє, як глибоко його зачепили.

Соціально-побутова комедія - це не просто набір жартів. Це жанр, який через гумор і іронію показує проблеми суспільства, класові відмінності, стереотипи і людські слабкості. Бернард Шоу тут був справжнім майстром. Він міг висміяти англійське суспільство початку XX століття так, що смішно і боляче одночасно. «Пігмаліон» - класичний приклад того, як можна взяти, здавалося б, просту історію про «Золушку» і зробити з неї глибоку розмову про те, що насправді формує людину.

Головне, що я виніс для себе з теоретичної частини - це необхідність балансу. Балансу між смішним і серйозним, між розвагою і змістом, між класикою і сучасністю. Якщо зробити виставу надто легкою - вона швидко забудеться. Якщо зробити надто серйозною і повчальною - глядач просто не прийде або засне на другій дії. Тому продюсер повинен постійно тримати руку на пульсі: чи сміються люди, чи думають вони при цьому про щось важливе.

Також я зрозумів, наскільки важливі для цього жанру принципи:

- Доступність для широкої аудиторії;
- Сучасне прочитання тексту;
- Динаміка і хороший ритм;
- Сильна акторська гра;
- Якісний маркетинг, який правильно «продає» виставу.

В українських умовах продюсування такої комедії має свої особливості. З одного боку - обмежені гроші, з іншого - великий попит на якісний гумор. Глядач хоче сміятися, але при цьому не відчувати себе дурнем. Тому осучаснення п’єси, актуальні акценти і розумне просування стають ключовими моментами.

Я також побачив, що продюсер у такому проєкті - це не просто «грошовий мішок» і організатор. Це людина, яка повинна добре розуміти і жанр, і сучасного глядача, і специфіку театрального ринку. Він має бути одночасно і менеджером, і трохи режисером, і маркетологом.

Після написання цього розділу я ще більше впевнився у своєму виборі п’єси. «Пігмаліон» ідеально підходить під соціально-побутову комедію. У ньому є все: гострий гумор, сильні персонажі, актуальні теми і великий сценічний потенціал. Головне - правильно все реалізувати.

Теоретична база, яку я отримав у першому розділі, допоможе мені в подальшій роботі. Тепер я чітко розумію, на що треба звертати увагу при розробці концепції, підборі команди і просуванні. Це дасть можливість зробити не просто «чергову» постановку, а виставу, яку глядач захоче побачити і про яку буде говорити.

У наступних розділах я перейду від теорії до практики: детально розберу саму п’єсу і покажу конкретний продюсерський план її постановки.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ П'ЄСИ «ПІГМАЛІОН» БЕРНАРДА ШОУ

2.1. Історія створення, драматургічна структура та композиція п'єси

Бернард Шоу написав п'єсу «Пігмаліон» у 1912-1913 роках. Прем'єра відбулася 16 жовтня 1914 року у Відні, а вже в 1914-1915 роках п'єса з успіхом йшла в Лондоні. На момент написання Шоу був уже відомим драматургом і публіцистом, відомим своєю гострою критикою англійського суспільства. «Пігмаліон» став одним з його найуспішніших творів.

Шоу надихався давньогрецьким міфом про скульптора Пігмаліона, який створив ідеальну статую Галатею і закохався в неї. Однак драматург радикально переосмислив сюжет. У нього професор фонетики Генрі Гіггінс не закохується у створену ним «Галатею» (Елізу), а сприймає її виключно як науковий експеримент. Таким чином Шоу переніс акцент з романтичної історії на соціальну проблему: чи можна змінити людину за допомогою освіти і виховання?

П'єса швидко набула світової популярності. У 1938 році за її мотивами зняли фільм, а в 1956 році вийшов легендарний мюзикл «Моя прекрасна леді», який став одним з найуспішніших в історії театру. В Україні «Пігмаліон» ставили багато разів у різних театрах, починаючи з радянських часів і до сьогодні. П'єса добре сприймається глядачем завдяки поєднанню гострого гумору, динамічного сюжету та актуальних тем.

Драматургічна структура п'єси є класичною і дуже чіткою. Твір складається з п'яти актів.

Перший акт виконує роль експозиції. Тут відбувається знайомство з головними героями на Ковент-Гарденському ринку. Ми бачимо Елізу Дулітл - брудну квіткарку, яка говорить на кокні, і професора Гіггінса, який може по акценту визначити, звідки людина походить.

Другий і третій акти - це основна частина, де відбувається інтенсивне навчання Елізи. Гіггінс і полковник Пікерінг укладають парі, що за кілька місяців перетворять дівчину на леді.

Четвертий акт - кульмінація. Еліза вже виглядає і говорить як справжня леді, але виникає конфлікт: що далі? Чи потрібна вона Гіггінсу після експерименту?

П’ятий акт - розв’язка. Шоу не дає традиційного щасливого фіналу. Він залишає відкрите питання про майбутнє Елізи, чим сильно відрізняється від типових мелодрам того часу.

Композиція побудована за принципом «до і після». Глядач чітко бачить трансформацію головної героїні. Конфлікт у п’єсі має два рівні: зовнішній (соціальний) - між різними класами суспільства, і внутрішній - усередині Елізи, яка шукає своє місце в світі після того, як її «перетворили».

Шоу майстерно використовує контрасти: між бідністю і багатством, між грубою мовою і вишуканою англійською, між зовнішньою оболонкою і внутрішньою сутністю. Це робить структуру динамічною, логічною і дуже сценічною.

Така драматургічна побудова дає широкі можливості для сучасної постановки. Режисер може акцентувати як комедійну сторону, так і драматичну, залежно від обраної концепції. Саме тому «Пігмаліон» досі залишається одним з найпопулярніших творів для театральних постановок по всьому світу.

2.2. Основні персонажі, теми, проблематика та художні особливості п’єси «Пігмаліон»

Бернард Шоу у п’єсі «Пігмаліон» створив цілу галерею яскравих і неоднозначних персонажів, кожен з яких виконує важливу функцію у розкритті головних ідей твору. Центральними образами, безперечно, є професор Генрі Гіггінс, квіткарка Еліза Дулітл та полковник Пікерінг.

Генрі Гіггінс - один з найскладніших персонажів у всій драматургії Шоу. Це талановитий фонетист, людина з винятковим інтелектом і водночас яскраво вираженими вадами характеру. Він егоїстичний, грубий, нетерплячий і часто навіть жорстокий у спілкуванні. Гіггінс сприймає Елізу

не як живу людину зі своїми почуттями, а як цікавий науковий матеріал для експерименту. Він щиро переконаний, що соціальне походження - це лише питання правильної вимови і манер. Проте саме в цьому переконанні і ховається головна трагедія його образу. Гіггінс - геній у своїй справі, але абсолютно безпорадний у людських стосунках. Шоу майстерно показує, як висока інтелектуальність може мирно співіснувати з емоційною сліпотою.

Еліза Дулітл - без сумніву, один з найсильніших жіночих образів у світовій драматургії. На початку п'єси ми бачимо брудну, неосвічену дівчину з Ковент-Гардену, яка говорить на кокні. Однак уже з перших сцен відчувається її внутрішня сила, гордість і прагнення до кращого життя. Процес трансформації Елізи - це не просто зміна вимови і одягу. Це болісний шлях становлення особистості. У фіналі Еліза вже не та наївна квіткарка - вона усвідомлює свою гідність і відмовляється бути просто «результатом експерименту». Саме через її образ Шоу ставить головне питання: чи можна повністю змінити людину і чи має хтось право це робити?

Полковник Пікерінг - виступає моральним контрастом Гіггінсу. Він джентльмен у повному сенсі цього слова - вихований, коректний, доброзичливий. Саме його ставлення до Елізи як до леді з самого початку стає каталізатором її внутрішніх змін. Пікерінг ставиться до неї з повагою, і це допомагає дівчині повірити в себе.

Окрім головних героїв, важливу роль відіграють другорядні персонажі: батько Елізи - **Альфред Дулітл**, який є втіленням філософії «недостойного бідного», **місіс Пірс** - економка Гіггінса, мати професора та інші. Кожен з них допомагає розкрити різні грані соціальної проблеми.

Головні теми п'єси:

- Соціальна нерівність і класова система англійського суспільства.
- Роль освіти і виховання у формуванні особистості.
- Проблема ідентичності: хто я є насправді - те, як мене сприймають, чи те, ким я себе відчуваю?

- Ставлення до жінки в суспільстві початку XX століття.
- Гуманізм versus прагматизм.

Шоу не дає однозначних відповідей. Він ставить питання і змушує глядача самому думати. Особливо гостро звучить проблема: чи має право одна людина «ліпити» іншу під себе, навіть якщо це робиться з найкращих міркувань?

Художні особливості п'єси також заслуговують окремої уваги. Шоу - майстер діалогу. Його репліки гострі, іронічні, наповнені парадоксами. Гумор у п'єсі інтелектуальний: смішно не через фізичні жарти, а через абсурдність ситуацій і протиріччя між персонажами. Автор активно використовує контраст - між бідністю і багатством, між грубою мовою і вишуканою англійською, між зовнішньою трансформацією і внутрішнім світом.

Композиційно п'єса побудована за принципом «експерименту». Глядач разом з Гіггінсом спостерігає за процесом перетворення Елізи, а потім разом з нею переживає кризу після успішного «експерименту». Така структура робить виставу динамічною і тримає увагу від першої до останньої сцени.

Мова п'єси надзвичайно сценічна. Шоу чудово передає особливості кокні на початку і поступове перетворення мови Елізи. Це дає акторам величезне поле для роботи і дозволяє показати трансформацію не тільки візуально, а й через голос і дикцію.

Таким чином, «Пігмаліон» - це високоорганізований драматургічний твір, у якому кожний персонаж, кожна сцена і кожен діалог працюють на розкриття головних ідей. П'єса поєднує в собі розважальну форму з глибоким соціально-філософським змістом, що робить її ідеальним матеріалом для сучасної театральної постановки.

Висновки до розділу 2

Після того, як я детально розібрав п’єсу «Пігмаліон», можу чесно сказати - вибір матеріалу вдалий. Спочатку я думав, що це просто весела історія про те, як професор зробив з простої квіткарки леді. Але чим глибше я читав, тим більше розумів, що Шоу написав значно серйознішу річ.

Ще структура п’єси дуже вдала. П’ять актів чітко поділені: знайомство, процес перетворення, кульмінація і відкритий фінал. Немає зайвого затягування, все рухається в хорошому темпі. Це дуже зручно для постановки - глядач не втомлюється, а навпаки, весь час тримає увагу. Конфлікт теж побудований розумно: є і зовнішній (соціальний), і внутрішній (особистий) - це дає простір і для комедії, і для драми.

Найбільше мені сподобалися персонажі. Вони живі, неоднозначні і дуже людські. Гіггінс - геніальний егоїст, якого одночасно і шкода, і дратує. Еліза - сильна дівчина, яка проходить справжню внутрішню трансформацію і в кінці вже не хоче бути просто «результатом експерименту». Полковник Пікерінг, батько Елізи, місіс Пірс - кожен персонаж має свій характер і свою функцію. Шоу не робить їх простими, а показує з різних сторін, зі своїми плюсами і мінусами. Це робить п’єсу об’ємною і цікавою.

Теми, які піднімає Шоу, теж вражають своєю актуальністю. Соціальна нерівність, сила освіти, питання «хто я є насправді», межі втручання в життя іншої людини - все це звучить дуже сучасно. Особливо зараз, коли багато хто говорить про саморозвиток, соціальні ліфти і те, як середовище впливає на людину. Шоу не дає простих відповідей, і це теж плюс. Глядач сам думає і робить свої висновки.

Художні особливості п’єси теж на високому рівні. Гумор гострий, іронічний, інтелектуальний. Діалоги написані так, що їх приємно слухати. Контрасти (бідність і багатство, груба мова і вишукана англійська, зовнішність і внутрішній світ) працюють дуже сильно. Символіка ненав’язлива, але помітна. Все це разом робить «Пігмаліон» справді сценічним твором - його цікаво не тільки читати, а й дивитися на сцені.

Я так думаю, що після детального аналізу я зміг переконався, що «Пігмаліон» - це відмінний матеріал для сучасної постановки. У ньому є все, що потрібно для успіху: сильна історія, яскраві персонажі, хороший гумор, актуальні теми і відкритий фінал, який можна по-різному інтерпретувати. П’єса дозволяє зробити виставу, від якої глядач і посміється від душі, і вийде з театру з певними думками. Я вважаю, що саме така п’єса ідеально підходить для мого продюсерського проєкту. Вона має потенціал зібрати широку аудиторію і при цьому залишитися змістовною. У третьому розділі я покажу, як саме можна реалізувати цей текст на практиці - від концепції і команди до бюджету і просування.

РОЗДІЛ 3. ПРОДЮСЕРСЬКИЙ ПІДХІД ДО ПОСТАНОВКИ П'ЄСИ «ПІГМАЛІОН»

3.1. Розробка концепції та підбір творчої команди

Розробка концепції - це, мабуть, найвідповідальніший і найцікавіший етап усього проєкту. Саме тут вирішується, якою буде вистава: чи стане вона просто черговою постановкою класики «для галочки», чи дійсно зачепить глядача і залишиться в пам'яті.

Для «Пігмаліона» Бернарда Шоу я обрав концепцію «Справжнє перетворення». Я вирішив залишити дію в Лондоні 1912–1914 років, щоб зберегти дух і атмосферу епохи, але зробити акцент на тому, що проблеми, які піднімає Шоу, не втратили актуальності й сьогодні. Головна ідея - показати, наскільки болісним і неоднозначним може бути процес «перетворення» людини. Чи справді освіта і манери можуть повністю змінити людину? І що залишається всередині, коли зовнішня оболонка стала ідеальною?

Сценографічне рішення

Я хочу, щоб сценографія працювала як окремий «актор» і допомагала розповідати історію. На початку вистави - брудний, галасливий Ковент-Гарденський ринок: ящики з квітами, старі кошики, вуличні ліхтарі, туман і постійний рух. Це світ Елізи - хаотичний, бідний, але живий.

Поступово простір починає трансформуватися. Ринкові елементи відходять, і ми опиняємося в лабораторії професора Гіггінса - строгому англійському кабінеті з великими книжковими шафами, письмовим столом, фонографом і, головне, великими дзеркалами. Дзеркала - центральний елемент сценографії. Еліза постійно бачить у них себе: спочатку брудну, неохайну квіткарку, яка ледь говорить, а потім - витончену молоду леді. У фіналі дзеркала стають холоднішими, з'являються тріщини або вони повертаються «зворотним» боком - це символізує внутрішній надлом героїні. Вона стала «леді», але так і не відчула себе своєю в цьому новому світі.

Такий підхід дозволяє не тільки красиво показати трансформацію, але й підкреслити головну думку Шоу: зовнішня зміна не завжди означає внутрішню.

Костюми та візуальний стиль

Костюми теж мають працювати на ідею перетворення і чітко відображати характер героїв.

Еліза на початку - в старій, латаній сукні, брудній шалі, потертому капелюсі і грубих черевиках. Її одяг має виглядати так, ніби він пережив не один рік на вулиці. Після навчання ми бачимо поступову трансформацію: спочатку прості, але вже чисті сукні, потім - елегантні вечірні вбрання, гарні капелюхи, рукавички, зачіска. У фіналі вона виглядає бездоганно, але в її образі можна залишити маленькі деталі (наприклад, занадто яскравий колір або різкий жест), які показують, що всередині все ще залишається та сама Еліза.

Генрі Гіггінс - класичний англійський інтелектуал, трохи недбалий. Твідовий піджак, сорочка, краватка-метелик, яку він постійно поправляє. Його зовнішній вигляд підкреслює, що для нього важливий не вигляд, а результат експерименту.

Полковник Пікерінг - справжній джентльмен: бездоганний костюм, акуратна зачіска, елегантний плащ. Альфред Дулітл - навпаки, яскравий, дещо вульгарний костюм, який відразу видає в ньому «недостойного бідного», що раптово став заможним.

Музичне та світлове оформлення

Музика буде живою. Я планую використовувати інструменти, характерні для тієї епохи (фортепіано, скрипка, кларнет), але з сучасними аранжуваннями, щоб не було відчуття «музейності». Світло теж гратиме важливу роль: холодне і різке в лабораторії Гіггінса, тепле і м’яке на балу, і знову холодне і самотнє у фіналі.

Підбір творчої команди

Для реалізації такої концепції потрібна сильна і злагоджена команда.

Режисер-постановник. Я розглядаю два основних варіанти:

- **Ігор Матіїв** (Театр на Подолі) - має досвід роботи з класикою і сучасним прочитанням.
- **Олег Ліпцин** або **Дмитро Богомазов** (Театр драми і комедії на лівому березі) - вони добре відчувають іронію і соціальний підтекст.

Художник-постановник - бажано **Марина Кравцова** або **Олександр Друганов**, з якими я вже спілкувався. Вони добре працюють з мінімалізмом і сучасними матеріалами.

Акторський склад (головні ролі):

- **Генрі Гіггінс** - Ігор Рубашкін або Олександр Рудинський. Потрібен актор з сильною харизмою, комедійним талантом і хорошою дикцією.
- **Еліза Дулітл** - Анастасія Пустовіт (Театр драми і комедії) або молода акторка з потужним драматичним потенціалом. Дуже важлива здатність показати трансформацію від грубої дівчини до леді.
- **Полковник Пікерінг** - надійний актор середнього віку, наприклад, Володимир Кравчук або Олег Стальчук.
- **Альфред Дулітл** - роль для яскравого комедійного актора, наприклад, Олексій Богданович (Театр на Подолі).

Також потрібні сильні актори на ролі місіс Пірс, місіс Гіггінс та інших.

Інші фахівці:

- Композитор - для створення сучасного саундтреку.
- Світлорежисер - ключова людина, бо світло буде сильно працювати на концепцію.
- PR-менеджер - для просування в соцмережах.

Режисерська та продюсерська концепція вистави відкидає звичний кринолiновий та етнографічний підхід до тексту Шоу. Ми переносимо фокус на психологічну ціну соціального ліфта. Сценографічний трансформер із системою рухомих дзеркал стає метафорою викривленого сприйняття власного «Я». Еліза Дуліл у фіналі - це не просто щаслива дівчина, яка вдало вийшла заміж, а людина, яка втратила коріння, але так і не стала своєю серед вищого класу. Таке прочитання робить виставу не просто канонічною комедією, а тонкою психологічною драмою з відкритим фіналом.

3.2. Етапи реалізації постановки, фінансове планування, маркетинг і просування

Реалізацію свого продюсерського проєкту я розділив на три основні етапи. Загальний термін - 5-6 місяців. Це дозволяє все зробити без поспіху, якісно відрепетирувати і нормально підготуватися до прем'єри. Я свідомо не став затягувати процес, бо розумію, що актори і вся команда теж мають інші проєкти. Мені здається, що як раз моя основна задача представляє собою правильний розподіл роботи, графіку та фінансів, що як раз є однією з найважливіших речей у структурі постановки п'єси.

Загальний бюджет проєкту - **178 000 грн** (реалістична сума для камерної-професійної постановки на 8-12 акторів у великому театрі).

1. Підготовчий етап

Це найважливіший фундаментальний етап. Якщо тут щось зробити неякісно, потім буде дуже важко виправити.

- Перші три тижні - глибоке знайомство з матеріалом. Ми з режисером і ключовими акторами повинні кілька разів прочитати п'єсу, обговорити концепцію, характер кожного героя і те, як ми хочемо це все показати сучасному глядачеві.
- Провести кастинг на головні ролі. Особливо звернути свою увагу на підбір акторів для ролей Гіггінса і Елізи, бо від них залежить 80% успіху вистави.

- Разом з художником-постановником розробити сценографію і костюми. Затвердили остаточний вигляд трансформера і дзеркал.
- Підготувати усі юридичні документи: договори з акторами, режисером, художником, авторські угоди.
- Почати активно шукати фінансування: подав заявки на гранти, зустрітися зі спонсорами, запустити невелику краудфандингову кампанію.
- Створити перші промоматеріали: ескізи афіші, короткі тизери і опис вистави для соцмереж.

Результат цього етапу - повністю сформована команда, затверджений бюджет, підписані договори і готовий календарний план репетицій.

2. Основний виробничий етап

Це найдовший і найважчий період. Тут уже йде реальна робота над виставою.

- Репетиційний період (6-7 тижнів). Спочатку читки і розбір тексту, потім робота над характерами, сценами і комедійними моментами. Окремо багато часу приділяти роботі з голосом Елізи - перехід від кокні до вишуканої мови.
- Технічний період (2-3 тижні). Монтаж декорацій, налаштування світла, звуку і відео-проекцій. Провести кілька генеральних прогонів з повним технічним оснащенням.
- Паралельно повинна йти активна рекламна кампанія. Ми регулярно повинні викладати тизери з репетицій, робити behind the scenes, спілкуватися з глядачами в коментарях.

На цьому етапі я щотижня проводив би зустрічі з режисером, щоб контролювати якість і темп роботи. І наприклад, якщо хтось затягував або не вписувався - ми змогли швидко реагувати.

3. Прем’єрний та постпрем’єрний етап

- Фінальні прогони в залі прем’єри.
- Прем’єра і 4-6 додаткових показів.
- Відеофіксація вистави для портфоліо і звіту.

- Збір відгуків глядачів (анкети + обговорення після вистав).
- Аналіз результатів і підготовка фінального звіту.
- Фінансове планування

Загальний бюджет проєкту я розрахував у 178 000 гривень. Це середній, цілком реалістичний бюджет для сучасної комедії на велику аудиторію.

Для зручності я склав **таблицю календарного плану**:

Етап	**Термін**	**Основні завдання**	**Відповідальний**
Підготовчий	Грудень 2025 – січень 2026	Кастинг, концепція, договори, пошук грошей	Продюсер + Режисер
Репетиційний	Лютий – березень 2026	Читки, робота над ролями, прогони	Режисер + Актори
Технічний	Кінець березня 2026	Монтаж декорацій, світло, звук, генеральні прогони	Художник + Тех. група
Прем’єрний	Квітень 2026	Прем’єра + 4–6 показів, фіксація, аналіз	Вся команда

Основні статті витрат:

- Гонорари творчій команді та акторам - 58 000 грн
- Сценографія, декорації та реквізит - 32 000 грн
- Технічне забезпечення (світло, звук, відео) - 38 000 грн
- Костюми та грим - 18 000 грн
- Маркетинг і просування - 25 000 грн
- Транспорт, логістика та резерв - 7 000 грн

Джерела фінансування планую розподілити так:

- Гранти та державна підтримка - 40%
- Спонсори і партнерства - 30%
- Продаж квитків - 20%
- Краудфандинг і власні кошти - 10%

Я веду детальну таблицю витрат у Google Sheets, щоб у будь-який момент бачити, куди йдуть гроші. Є резерв 10% на непередбачені ситуації.

Маркетинг і просування

Головний меседж кампанії: «Сучасна комедія, від якої смієшся і замислюєшся».

План просування:

- За 2 місяці до прем'єри - запуск сторінки проєкту, перші тизери і behind the scenes.
- За місяць - активна таргетована реклама, співпраця з театральними пабліками, статті в медіа.
- За 2 тижні - старт продажу квитків, запрошення преси і блогерів.
- Після прем'єри - поширення відеофрагментів, обговорення в соцмережах і збір відгуків.

Детальний кошторис:

№	Стаття витрат	Сума, грн	% від бюджету
1	Гонорари режисеру, акторам та команді	58 000	32,6%
2	Сценографія та декорації	32 000	18,0%
3	Технічне забезпечення (світло, звук, відео)	38 000	21,3%

№	Стаття витрат	Сума, грн	% від бюджету
4	Костюми та грим	18 000	10,1%
5	Маркетинг і просування	25 000	14,0%
6	Транспорт, реквізит, непередбачене	7 000	3,9%
Всього		**178 000**	**100%**

Джерела фінансування: гранти - 40%, спонсори - 30%, квитки - 20%, краудфандинг - 10%

Особливу увагу приділяю TikTok , Instagram Reels, можливо ще така платформа як Facebook - там добре заходять короткі смішні моменти. Також планую організувати кілька предпрем'єрних показів для преси та партнерів.

Такий комплексний підхід, на мою думку, дозволяє зробити постановку не тільки якісною з художньої точки зору, а й успішною комерційно. Я хочу, щоб вистава не просто відбулася, а щоб вона довго трималася в репертуарі і збирала глядачів.

Висновки до розділу 3

Коли я почав розробляти концепцію, то одразу вирішив не робити чергову «класичну» постановку в костюмах 1910-х без осмислення. Хотілося, щоб глядач побачив у цій історії актуальні проблеми соціальних ліфтів і трансформації особистості. Тому я обрав концепцію «Справжнє перетворення» з акцентом на психологічну ціну змін. Мені подобається ідея з дзеркалами і трансформером - це візуально добре передає, як змінюється Еліза і як ламається її внутрішній світ.

Підбір творчої команди я також прописав дуже конкретно. Зрозумів, що для такої п'єси особливо важливі актори на ролі Гіггінса і Елізи - від них

залежить, чи буде вистава жити. Тому я підходив до цього максимально відповідально, враховуючи не тільки талант, а й вміння працювати з комедією і драмою одночасно.

Етапи реалізації розписані по поличках. Я чітко бачу, що і коли потрібно робити, щоб не було хаосу в останній момент. Підготовчий етап, репетиційний, технічний і прем'єрний - усе має свою логіку і терміни. Це дозволяє контролювати процес і вчасно реагувати на проблеми.

Фінансове планування теж вийшло реалістичним. Бюджет у 178 000 грн - це середня, досяжна сума для такої вистави. Я розписав усі статті витрат, показав джерела фінансування і навіть передбачив ризики. Головне, що проєкт не вимагає космічних грошей, але при цьому дозволяє зробити якісну, сучасну постановку.

Окремо хочу сказати про маркетинг. Я добре розумію, що зараз просто поставити виставу недостатньо - її ще треба «продати». Тому вся стратегія просування побудована так, щоб поступово розігріти інтерес глядача: від перших тизерів до активної реклами і обговорень після прем'єри. Меседж «Сучасна комедія, від якої сміємшся і замислюємшся» мені здається вдалим — він точно передає суть того, що ми хочемо зробити.

Також я прописав основні ризики і способи їх мінімізації. Це важливо, бо в театрі завжди щось може піти не за планом (хтось захворів, техніка підвела, фінансування затрималося). Краще передбачити такі моменти заздалегідь.

Загалом, після написання цього розділу я ще більше впевнився, що постановка «Пігмаліона» - це реальний і перспективний проєкт. Він поєднує в собі і комерційний потенціал (глядач любить хороші комедії), і художню цінність.

При правильній реалізації вистава може не тільки успішно пройти прем'єру, а й довго триматися в репертуарі театру, збирати зали і навіть поїхати на гастролі.

Найприємніше, що весь цей план я складав не просто «для диплому», а як реальну основу для майбутньої роботи. Я бачу, як це можна втілити, і розумію, які кроки для цього потрібно зробити. Це, мабуть, найцінніше, що я виніс для себе з роботи над дипломом.

ВИСНОВКИ

Виконуючи дипломну роботу на тему «Проєкт продюсування вистави за п’єсою “Пігмаліон” Бернарда Шоу», я пройшов повний цикл - від вивчення теорії до створення конкретного плану реалізації. За ці місяці я багато чого зрозумів як про саму п’єсу, так і про роботу продюсера в сучасному театрі.

У першому розділі я детально розібрав, що таке соціально-побутова комедія як жанр. Зрозумів, що це не просто «легка» вистава для розваги, а потужний інструмент, який через гумор може говорити про серйозні речі: соціальну нерівність, класові бар’єри, виховання і самоцінність людини. Бернард Шоу тут був справжнім майстром. Головний висновок, який я виніс - продюсуючи такий жанр, найважче знайти баланс. Баланс між смішним і змістовним, між сучасністю і повагою до оригінального тексту, між бажанням сподобатися глядачеві і збереженням авторського задуму.

Другий розділ став для мене, мабуть, найцікавішим. Я глибоко проаналізував «Пігмаліон» і побачив, наскільки це сильний і багатошаровий твір. Чітка структура, динамічний розвиток, яскраві персонажі і дуже точні діалоги - все це робить п’єсу надзвичайно сценічною. Особливо мене вразила Еліза Дулітл. Це не просто «Золушка», а сильна, горда і розумна дівчина, яка проходить справжню внутрішню трансформацію. Гіггінс теж вийшов неоднозначним - геніальний, але егоїстичний і емоційно сліпий. Шоу не дає простих відповідей, і саме це робить п’єсу живою навіть через сто років.

Третій розділ повністю присвячений практиці. Я розробив сучасну концепцію «Перетворення 2.0», продумав сценографію з дзеркалами і трансформерами, підібрав можливий склад команди, розписав етапи реалізації, склав реальний бюджет на 178 000 грн і детальну маркетингову стратегію. Найголовніше - я показав, що постановку можна зробити якісною і при цьому фінансово досяжною. Також я проаналізував можливі ризики і способи їх уникнення. Це, на мою думку, робить проєкт не просто теоретичним, а реальним робочим планом.

Загалом, робота підтвердила, що «Пігмаліон» - відмінний матеріал для сучасного українського театру. П’єса має великий потенціал: вона смішна, актуальна, дає простір для акторів і може зібрати широку аудиторію. При правильному продюсерському підході така вистава може стати не просто черговою постановкою, а справжньою подією, яка довго триматиметься в репертуарі.

За час написання дипломної я отримав величезний досвід. Навчився аналізувати драматургічний текст, розробляти художню концепцію, планувати бюджет, враховувати ризики і думати про глядача ще на етапі ідеї. Зрозумів, що робота продюсера - це поєднання творчості, холодного розрахунку і постійного спілкування з людьми. Це не тільки про гроші, а й про вміння бачити потенціал у матеріалі і знаходити спосіб його правильно реалізувати.

Практичне значення моєї роботи полягає в тому, що це готовий кейс, який можна взяти за основу і поставити виставу в будь-якому театрі - від студентського до професійного. Я впевнений, що при реалізації цього проєкту вистава матиме успіх як у художньому, так і в комерційному плані.

Насамкінець хочу сказати, що робота над дипломом допомогла мені остаточно зрозуміти, чим я хочу займатися далі. Я бачу себе саме в продюсуванні - створювати цікаві, сучасні і водночас змістовні вистави, які будуть потрібні людям.

«Пігмаліон» ще раз довів: хороша класика не старіє. Вона просто чекає свого часу і правильної команди, яка зможе показати її по-новому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шоу Б. Пігмаліон : п’єса / Бернард Шоу ; пер. з англ. О. Мокровольського. – К. : Дніпро, 1985.
2. Шоу Б. Пігмаліон. Моя прекрасна леді : п’єси / Бернард Шоу ; пер. з англ. – Харків : Фоліо, 2008.
3. Камю А. Міф про Сізіфа. Есе про абсурд / Альбер Камю ; пер. з фр. О. Жупанського. – К. : Видавництво Жупанського, 2006.
4. Березова О. В. Театральний продюсер в Україні: специфіка професії та напрями діяльності : монографія / О. В. Березова. – К. : НАКККіМ, 2018.
5. Варбанець Т. В. Арт-менеджмент та продюсерство в сучасному театральному мистецтві України : навч. посібник / Т. В. Варбанець. – Одеса : Астропринт, 2020.
6. Котенко К. М. Продюсування в сфері культури і мистецтв : підручник / К. М. Котенко. – К. : КНУТД, 2021.
7. Гірняк М. Філософська драма XX століття: генеза, поетика, типологія : монографія / М. Гірняк. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2015.
8. Павлов О. Організація театральної справи: від ідеї до прем’єри : посібник / О. Павлов. – К. : Мистецтво, 2017.
9. Тимошенко О. Економіка та фінансування культурних проектів : методичні рекомендації / О. Тимошенко. – К. : КНУТіТ ім. І. К. Карпенка-Карого, 2021.
10. Методичні рекомендації з підготовки продюсерського проєкту здобувачів вищої освіти спеціальності 026 «Сценічне мистецтво» / уклад. В. Бурназова. – К. : КНУТД, 2023.
11. Матюшко А. Сучасні маркетингові стратегії в театральній діяльності / А. Матюшко // Театральне мистецтво. – 2022.
12. Український культурний фонд. Методичні рекомендації щодо підготовки культурно-мистецьких проєктів. – К., 2024.

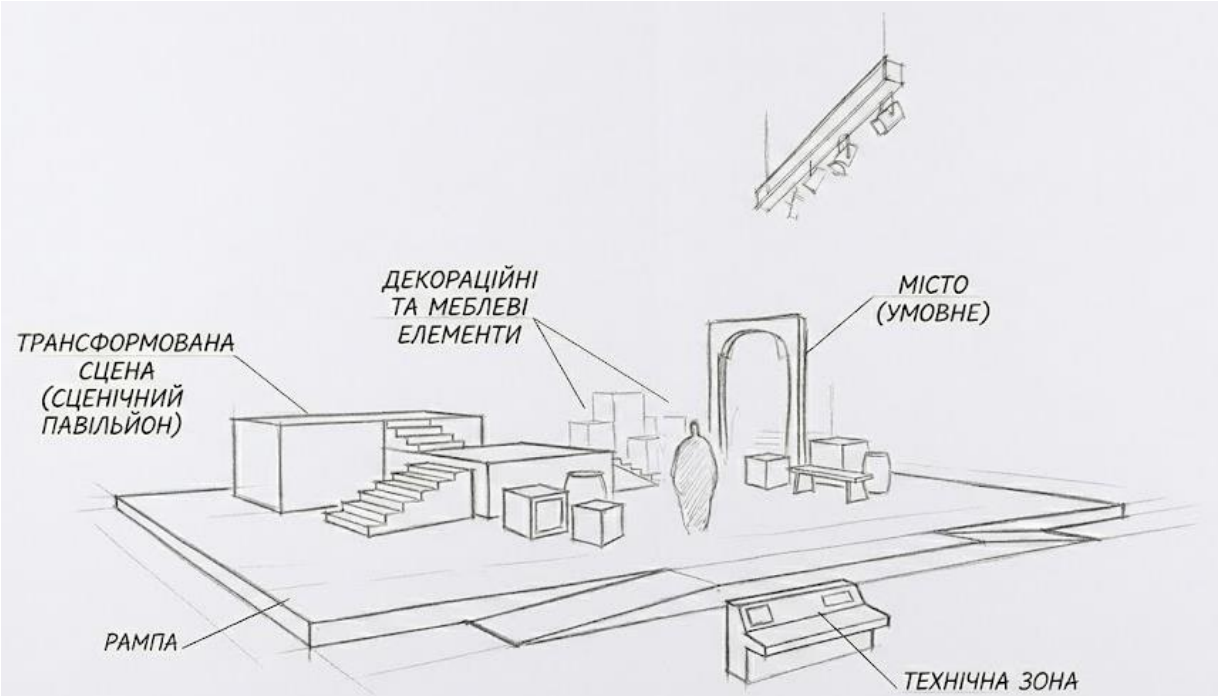
Додаткові джерела (інтернет-ресурси):

1. Bernard Shaw. Pygmalion Project Gutenberg. - https://www.gutenberg.org/
2. Історія постановок «Пігмаліона» Internet Broadway Database - https://www.ibdb.com/
3. Офіційний сайт Національного академічного драматичного театру ім. Івана Франка - https://frankotheatre.com.ua/
4. Офіційний сайт Театру на Подолі - https://podoltheatre.com.ua/

ДОДАТКИ

Додаток 1 – Афіша вистави «Пігмаліон»

Додаток 2 - Сценографія вистави

Додаток 3 - Костюми персонажів